

ČEŠTÍ RESPONDENTI

Aneta, 28 let

Datum: 12.12.2015

Délka rozhovoru: 32 minut

Jaký byl tvůj pohled a vnímání Romů předtím, než jsi poznala svého manžela?

Popravdě nijaký, já osobně nikdy neřešila, jestli je člověk bílej, černej nebo žlutej.... Jediný co jsem o Romech věděla, bylo to co nám servírujou média... A média nám většinou ukazují Romy jako problematické, nepřizpůsobivé atd. Což ve většině případů může být pravda, ale taky nemusí....

Jak vnímáš Romy nyní?

Těžko říct, žiju v romské rodině už přes sedm let a za tu dobu jsem poznala slušné Romy, ale i samozřejmě i ty špatné. Jediný asi co k tomu můžu říct, že se nesmějí všichni házet do jednoho pytle. Což mi u spousty lidí vlastně dost vadí, například když se na sociální síti objeví nějaká zpráva ohledně Romů, a když si rozkliknu diskusi k dané věci, je mi fakt zle z toho jak dokážou být lidi zaujatí a nenávistní.

Jak to tenkrát přijali tví kamarádi, že chodíš s Romem?

Tenkrát nijak. Nevzpomínám si, že by mi to někdo rozmlouval nebo k tomu měl nějaké připomínky. To vlastně až později. Od mých přátel jsem se až po letech dozvídala, že nevěřili tomu, že nám to spolu vydrží.

Jak tu situaci přijala tvá rodina?

Rodiče nikdy nebyli ti, kteří by na Romy nadávali nebo je nějak odsuzovali, takže to proběhlo naprosto v pohodě.

Jak nejčastěji Romy nazýváš?

Já je nazývám jejich pravým jménem, ale jinak když se bavím s někým o Romech všeobecně, tak říkám Cikáni.

Jaké priority v životě máš?

Zdraví, rodina no

Jaké priority mají Romové?

Jednoznačně rodinu.

Myslíš si, že tvoje rodina vnímá Romy teď jinak?

Myslím, že rodina to vnímá pořád stejně. Jelikož nikdy nikoho neodsoudili kvůli barvě.

Jak Tě přijala manželova rodina? Nebyl ze začátku problém, že nejsi Romka?

Ne to vůbec. Co se týká vztahu, manžel měl přede mnou vztahy vždycky pouze s bílejšíma holkama, takže od něj nikdo asi ani nečekal, že by mě být s Romkou. (pousmání)

Čím jsou Romové od nás jiní?

Jsou dobrosrdeční, upřímnější. Na druhou stranu, když se pohádají, tak si neberou servírky a nepřemýšlí občas, co říkají. Každopádně většinou pak přijde rychle usmíření. Jiní jsou ještě co se zábavy týče. Když zábava, tak na stovacet procent. Ale za mě super, oni se fakt dokážou pobavit o hodně upřímněji než ostatní.

Dodržujete s manželem nějaké romské tradice, pokud se liší od našich?

To ani ne. Jediné co mě napadá, jsou křtiny. Dost Romů nechává pokřtít své děti. Michalova rodina patří mezi ně, takže syna máme na manželovo přání pokřtěného.

Měl někdy tvůj manžel potíže s najitím práce?

Ano, bylo to teda jen jednou, ale manžel sháněl práci, tak se mu kamarád nabídl, že se zeptá svého šéfa. Odpověď od šéfa byla, že nebude zaměstnávat žádnýho Cigána, a to ho ani neviděl, nezajímalo ho co umí...soudil jen podle příjmení.

Jaké jsou nejčastější aktivity Romů?

Co se třeba manželovi rodiny týče, tak žijí docela normálně, to znamená, že většina chodí do práce a žijou docela stejně jak my. Samozřejmě je to zas kus od kusu. I v jeho rodině, manžel má velkou rodinu, se najdou případy, co dělají ostudu a makat prostě nebudou, takže jejich aktivity jsou poflakování, vymejšlení hovadin, jak zbohatnout atd. Jinak ještě co se těch aktivit týče, tchýně s tchánem často jezdí na romské zábavy. Dál se jako rodina mezi sebou hodně navštěvují, jinak bych řekla, že žijou podobně jak my.

Kateřina, 25 let

Datum: 27.11.2015

Délka rozhovoru: 28 minut

Jak dlouho tu už bydlíte?

Přítel tu bydlí dýl než já, já jsem se k němu přistěhovala tak před dvouma rokama.

Nebála ses? Neměla si z něčeho obavy?

No, ze začátku jo, proto tu s ním nebydlím od začátku. Víš, bála jsem se toho, že tu budou bydlet takový ti zlí Cikáni uřvaný a špinavý, a že ukradnou co můžou. Ale když jsem jakoby obhlídla situaci, tak jsem přišla na to, že se nemám čeho bát. Přišla jsem na to, že tu bydlí milí lidé, kteří rádi pomůžou a snaží se se všemi dobře vycházet.

Máš strach z Romů?

Dřív jsem měla, ale tady z těch strach nemám, znám je do jisté míry, to mám větší strach ze skinhedů a nebo z ožralejch chlapů. Ale zas nemůžu říct, že když jsem třeba v Praze, Hradci prostě ve větším městě, že by ve mně Romové strach nevzbuzovali. Neznám je, takže jsem taková nesvá. Ale ono když jich je moc na jednom místě, tak to prostě nepůsobí dobře.

Jaké jsou jejich vlastnosti?

Týjo, kdyby takovýhle byli všichni Cikáni. Jsou přátelští, pohostinní. O Cikánech se říká, že bývají impulzivní, toho jsem se ze začátku taky bála, ale ještě sem to u nich neviděla, že by nějak něco vyhrotili.

Změnil se nějak tvůj pohled na Romy od té doby, co tu bydlíš?

Musím říct, že jo. Nečekala jsem to, ale získali si mě. Většina Čechů si myslím, že dá na první dojem, a předsudky, který nám vlastně od malička říkali babičky nebo rodiče. Vždycky když jsem si něco jako malá neuklidila, tak mi říkali, že mi to Cikáni ukradnou. Nebo televize toho je taky plná a ukazuje nám jen ty špatný Cikány. Pak se není čemu divit, že většina lidí nad nima zanevře. Každý by měl dostat šanci, ukázat se v tom dobrým světle. Já přišla na to, že je

nemůžeme házet všechny do jednoho pytle. Všichni nejezdí v bavorákách, nemaj kolem krku deset zlatých řetízků, a nechoděj všichni na úřad bulet, že jim je ubližováno, a to bych mohla pokračovat. Myslím si, že to jak se Romové chovají je i díky tomu kde bydlí, když jich bude bydlet v jednom baráku 50 tak byt' už jen jeden špatnej tak k sobě stáhne i ty ostatní. Takhle když jich je míň tak se snaží přizpůsobit a nevyčínat nijak od té majoritní společnosti.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec koná?

Ano, my s přítelem se k nim někdy přidáme a jdeme s nima. Musíme totiž za takovýhlema akcema do Jilemnice. Můžeme třeba i do Vrchlabí, ale tam už musíme autem nebo busem, takže spíš volíme Jilemnic, kam dojdeme pěšky.

Jsou nějaké problémy s Romy?

Se sousedama nejsou. Ale jinak s Romama problémy bývají, nejčastěji můžou za trestnou činnost v obci-krádeže, hádky, špatné sousedské vztahy..toho je plný internet a televize

Co si myslíš o Romech?

Jsou to vyžírkové, který si dobře žijí z našich daní, nepracují,.. ale zas ne všichni. Řekla bych, že když žijou odloučeně od ostatních Romů, tak že se snaží si práci najít, nedělat bordel a tak. Protože jak nejsou všichni pospolu, tak je ty horší Cikáni nestáhnou k sobě.. jako jsem opravdu ráda, že u nás na vesnici jich nežije moc. Jsou to slušní Cikáni.

Je něco, co Ti na nich vadí?

Nepracují a jen se flákají, dělají problémy a rodí se jako králíci. Naštěstí, že tihle co tu bydlejí, tak už mají rozum a nemají deset dětí.(smích)

Je něco, co se Ti na nich naopak líbí?

Že tihle chodí o práce, jsou slušní, pohostinný, nedělaj bordel a problémy. Ale jinak na Romech obecně se mi líbí, že drží pohromadě a jsou na takovej ten rodinnej život, a schází se. A to že mají hudební sluch.

Jak je nejčastěji nazýváš?

Cikáni.

Dokážeš si představit život s Romem?

No tak to v žádném případě

Máš mezi Romy kamarády? Příbuzné?

Ti co tady žijí tak je mam určitým způsobem ráda. Jestli bych je nazvala kamarádem to nevím.

Máš vůči Romům nějaké předsudky?

Ne, můžou si za svou pověst sami. Ale jak jsem už řekla, můj pohled na ně se změnil. Na tyhle, co tu žijí.

Co Tě jako první napadne, když se řekne Rom?

Nesympatický, vyžraný, zlatem ověšený a téměř vždy značkově oblečený, zejména mladí Romové, člověk, kterého když vidím, automaticky si sahám po peněžence, abych ji měla pod kontrolou...

Chodíš do práce s Romem?

Ne

Chodili jste do školy či školky s Romem?

Nene, ale možná ve škole nějaký Rom byl.

Kdybyste měli firmu, zaměstnala bys Roma?

Jak kterýho. Teď vidím, že existují takové dvě skupinky Romů, ti co pracovat chtějí a pracují a ti co pracovat nechtějí.

Jak si představuješ každodenní život Roma?

Ležení u telky, hromady jídla, pití, všudypřítomný křik, při jakémkoliv sebemenším problému dojde k obhajobě, že jsou všichni rasisti a oni chudáci že se mají špatně. Ale tady těch si to představuju úplně normálně, jako asi u nás. Takže práce, pak nějaká aktivita, chvílky strávené s rodinou

Víš něco o jejich kultuře?

Maximálně to, že to jsou původem kočovníci, neměli trvalé místo k bydlení, pouze jezdili od města k městu, kradli jídlo, bavili lidi vystoupením, divadlem, věštěním...

Myslíš si, že televize a média obecně ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

Ukazují nám jen to, jak se chovají a upozorňují na problémy s nimi, myslím si ale, že ve většině případech právě ukazují jen na ty horší Romy, nikdy jsem snad neslyšela zprávu o tom, co dobrého Rom udělal. A nebo že by nikdy nic Rom dobrého neudělal?!mmm no nevím. Každopádně se spíš v tom horším mluví o Romech než o nás.

Myslíš si, že jsou nějak znevýhodňováni?

Asi jo, bude to tím, že mají špatnou pověst, lidé je dávají do „jednoho“ pytle a odsoudí je, aniž by je skutečně poznali

Co je tvojí hlavní prioritou v životě?

Mít spokojenou rodinu

Jaké priority si myslíš, že mají Romové?

Udělat si hodně dětí, které je budou žít, oběhat si všechny dávky, na které jim díky tomu „vznikne nárok“, oběhat si lékaře kvůli předstírané nemoci zad, či jiný podobný nesmysl, aby jim uznali invalidní důchod a už v životě nemuseli pracovat.

Jak myslíš, že se projevuje rasismus?

Týrání a utlačování jedince i ale i skupiny, pak je možná šikana

Co si o rasismu myslíš?

Já nevím, co ti na to mám říct.

Myslíš si, že se rasismus projevuje tady ve vesnici?

Ne, nemyslím.

Daniel, 28 let

Datum: 27.11.2015

Délka rozhovoru 26 minut

Jak dlouho tu už bydlíte?

No heleť, už tomu budou tak čtyři roky, vlastně už asi čtyři a půl. A dva roky tu semnou bydlí přítelkyně.

Co tě vedlo k přestěhování sem na to místo?

Dřív sem bydlel v Jilemnici, ale nájem byl docela vysokoj, a nemohl sem si skoro nic moc ušetřit. Tady to je levnější. A hlavně tady to je taková víc vesnice, takovej klid, pohoda.

Nebál ses? Neměl si z něčeho obavy?

Ze začátku tak zlehka, ale to by měl asi každej. Ale po tejdnu jsem se tu cejtil snad víc v bezpečí než v paneláku na sídlišti. Tam sem si normálně musel schovávat i boty z chodby, neboť mi byly několikrát ukradený (smích)

JO?

No vážně, hrozný!

To si se nebál ani o auto venku?

To víš, že bál, ale já jsem tu byl jako první bílej nájemník, takže by bylo jasný na koho by se to pak asi svedlo.

Uvědomuješ si, připadá ti, že bydlíš s Romy?

Teď už ani ne, nepřijde mi to. Teda někdy se sami připomenou víš, někdy jsou hlučnější, ale na to jsem si už zvyknul.

Říkali ti na tvé přestěhování něco tví kamarádi?

(smích) čumeli jak puci, když jsem jim to oznámil, tak říkali, že na kolaudačku radši ani nepřijdou, ale přišli, a fakt pak čuměli jak puci jak tu všichni harmonicky žijeme... a prej až se tu uvolní byt, že se sem taky přestěhují, no, to chci vidět (smích)

Máš strach z Romů?

Kdysi. Teď už fakt ne, teda ne z těch, se kterými tady žijem, ty jsou úplně v klídku. Ale zas asi všichni nebudou takovýhle, v pohodě, ale je fakt, že když potkám Roma někde ve větším městě tak strach mám.

Máš nějaké zkušenosti s Romy?

Asi ne, my vycházíme dobře (usmání se)

Změnil si názor na Romy, od té doby co tu bydlíš?

Jojo, tak dřív, když jsme byli mladí, jsme si z nich dělali srandu, ale určitě jsme z nich měli i respekt. Jako určitě není Rom jako Rom, jo, no kéž by byli všichni takovýhle. To by bylo fajn. Oni jsou strašně pohostinní, teda ti mí sousedi a sami se nabídnou s pomocí. To jsem ani na začátku bydlení o nich nic takového neočekával no.

Jaké jsou jejich vlastnosti?

Velkorysí, mají velké srdce, jsou pohostinný.

Kdy si dřív přišel do styku s Romem?

Dřív? No, asi na základce...co si tak pamatuju, ale tak i normálně v Jilemnici na ulici.

Je něco, co ti na nich vadí?

Dřív mi přišlo, že jsou úplně všude, ono asi jo, ale to bylo tím, že oni jsou takový hlučný. Mluvěj strašně nahlas. Třeba když sem někde ve větším městě, tak mi vadí jak se tam scházej před tím obchodákem, dělaj tam ty svoje hloučky, víš co myslim, a pokřikujou po kolemjdoucích, a nebo tě sjedou pohled od hlavy až k patě. To bych jim nejradši jednu vrazil. Ale to tady jen tak není.

A je něco, co se ti na nich líbí?

Tak určitě ta jejich pohostinnost. To i když se k nim jdu jen na něco zeptat, tak hned je skoro plnej stůl dobrůtek (smích), to takhle nefunguje ani u nás doma, jako u mých rodičů.

A taky se mi líbí ta jejich radost ze života, nebo nevím jak jinak to říct, ale prostě mi přijde, že my Češi jsme věčně naštvaní na svět. To oni ne.

Jak je nejčastěji nazýváš?

Když jsem byl mladší, tak jsme s klukama říkali Cigoši, teď používám i Cikáni

Měl jsi někdy předsudky vůči Romům?

Tak to asi měl a má každý. Jenže to je spojený s tím, jak jsou prezentováni. Toho sem si už všimnul dávno sám... třeba v telce, ve zprávách..furt že Rom udělal támhleto a támhleto, nebo že něco ukradli, ale když to ukradne bílej, tak to ani tolik neřeší. Ale beztak jsou Romové i hajzlové. Určitě. Třeba můj strejc furt říká..dobrej Cikán, mrtvej Cikán. Každý to má jinak.

Co tě jako první napadne, když se řekne Rom?

Tak teď to bude asi jídlo (smích). Dřív to byl strach, protože všude nám jsou reprezentováni jen ti špatní Cikáni, ať už v televizi nebo v rádiu, novinách.... o těch dobrejch se vůbec nemluví.

Umíš si představit, že by si žil s Romkou?

Tyjo, tak teď jsi mě zaskočila. Nad tím jsem nikdy neuvažoval. Tak počkej (chvíle ticha) no asi neumím, ale nevím proč ne. Ale je to takový divný, ta představa.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec koná?

Jojo, vím, že chodí do Jilemnice na ty různý akce, někdy jdeme s přítelkyní s nimi.

Máte mezi Romy kamarády, příbuzné?

Ale tak jo, docela si rozumíme s Milanem tady z baráku, ale ten vždycky odjíždí makat do ciziny, ale když se vrátí, tak spolu vždycky někam zajdeme a pokecáme, a tak nějak celkově je mám tady všechny rád. Vždyť to jsou taky lidi.

Chodil si do školy s Romem? Nebo teď do práce?

Do třídy přímo ne, ale po škole jsem Cikány potkával.

Kdyby si měl firmu, zaměstnal bys Roma?.

Toť otázka, jak kterýho. Tady ty mý sousedy snad všechny. Ale určitě bych nezaměstnal takový ty divný z velkých měst. Oni všichni nejsou stejní. Takže by záleželo na tom, jak by se choval, co by předvedl a tak. Rozhodně bych nedal na první pohled, dojem, že se jedná o Cikána a tím pádem, že bych ho nevzal, to ne. Dřív bych asi tak jednal, ale po té době, co tu s nimi bydlím...mm.

Jak si představujete každodenní život Roma?

Jaký máš teď na mysli? Těhlech a nebo těch o kterejch se neustále mluví v telce?

Můžeš klidně obou..

Tak začnu u těch lepších, co tu bydlí. Ráno vstanou na budík, nasnídají se, omyjou se a vyrazí do práce. Když přijdou z práce, tak buďto jsou venku a nebo doma něco dělají. Nebo pak mají nějaké svoje aktivity. Když mají volno anebo je víkend, tak jedou třeba někam na výlet.

Ted'ka ty druhý. Takže, to vidím tak, že ráno vylezou z postele, daj si cigárko, něco zahulákaj z okna, sejdou se před barákem a jdou na úřad pro dávky. Když se pošťestí, tak zajednou za ty peníze tak velkej nákup. Pak seděj před barákem, kde je všude bordel, to můžeš vidět třeba v Pace, nebo v Lužanech, a jejich nespočet dětí se válí v blátě u baráku, kde jsou všude odpadky no.

Víš něco o jejich kultuře, tradicích...?

Mají rádi hudbu, tanec. A dávaj se křtít.

Myslíš si, že televize ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

Jo! Hodně! Myslím si, že by se to mělo trochu krotit. Pak je všichni házíme do jednoho pytle. Nevím proč televize neukazuje i tyhle dobrý Romy. Myslím si, že by se pak český pohled na Romy změnil.

Myslíte si, že jsou diskriminováni?

Jak kteří. To je těžký.

Jaké jsou tvoje životní priority?

Mít dobrou práci, spokojenou rodinu.

Jaké priority podle tebe mají Romové?

Asi stejný jako my, ne? Práce, rodina..

Co si myslíš o rasismu?

Rasismus, no. Nevím co ti k tomu říct. Myslím si, že za tohle všechno můžou média.

Jak myslíš, že se projevuje?

Šikanou, nadáváním

Myslíš si, že rasismus panuje i u vás na vesnici?

To jako vážně? (smích) ne tady ne. Tady by panoval, kdyby tu bydlelo tak 100 Cikánů a ještě k tomu těch hroznejch.

Pavλίna, 47 let

Datum: 5.11.2015

Délka rozhovoru: 34 minut

Jak dlouho jste už učitelkou?

Už učím takových 22let.

Kolik romských dětí jste tak odučila?

Moc jich nebylo. Jestli tak tři?! Ale nikdy se mi nesešli v jedné třídě. Teďka je na menším stupni jeden polorom. Ale je skvělejší.

Jak je nejčastěji nazýváte?

Ve škole jim samozřejmě říkáme jejich jmény, ale jinak když se bavíme třeba s rodinou, kamarády tak asi nejvíc Cikáni.

Myslíte si, že média ovlivňují to, co si lidé myslí o Romech a jak na ně nahlíží?

Myslím si, že takovou to sílu média určitě mají. Jen doufám, že každý člověk si to v hlavě srovná a najde si k dané věci dostatek informací, aby pak mohl udělat správný závěr.

Zapadali do kolektivu?

Ano, tak určitě. Kluci si rozuměli spolu a byla tu jedna poloromka, mamku měla Cikánku a otec byl bílejší. A tu taky všichni brali.

Byly s nimi nějaké problémy?

No, tak s klukama to bylo obtížnější, jeden byl takovej uličník, přehazovali jsme si ho s jedničkou chvilku mezi sebou. Kluci měli partu a dělali vylomeniny, ale tak to dělají i normálně, že někdy přišel tedy do školy i takovej jakoby s nosem nahoru. Chodil často ve značkovém oblečení, a tak různě se nakrucoval, pár dětí když ho na chodbě potkalo, tak se ho i bálo. Ale on by jim neublížil, dělali naschvály, aby se vytáhli před ostatními z party, kolikrát ty kluci byli po škole.

Jak jste se stavěla k tomu, když jste se dozvěděla, že budete mít ve třídě romského studenta?

Zprvu jsem určité obavy měla. Ale ty brzo přešly. Brala jsem ho úplně normálně, jako každého jiného žáka, žádné výjimky nebo tak něco. Všichni musí mít stejnou laťku.

Jak prospíval?

Nepropadal, ani jeden z těch romských žáků. Víím, že bojovali s českým jazykem, někdy i cizím jazykem. Petra, ta Romka, byla nadaná na výtvarku, strašně krásně malovala. A tý teda šel i jazyk, co si pamatuju.

Jaký předmět jim šel nejlépe?

Klukům asi chemie a matematika. Petra byla spíš na přírodovědu, tu výtvarku, angličtinu.

Byl předmět, který jim moc nešel?

Válčili s češtinou, ale to i český děti. Íčka dělaj problémy docela často. Ale jinak si neuvědomuji, co by jim ještě tak nešlo.

Zajímali se o nějaké informace navíc?

To asi ne, to málokteré dítě se zeptá na něco navíc. Všichni se těšili až zazvoní a bude přestávka.

Brala jsem to jako nějakou nevýhodu? Že budete omezená výkladem?

Nebrala. Říkala jsem si, že pojedu podle harmonogramu, který mám, a nijak jsem to nemusela ani poupravovat, do skluzu s výkladem jsem se taky nedostala.

Chodili rodiče na rodičovské schůzky?

Chodili. Zejména teda matky. Ale někdy taky nepřišli, i když tomu je tak i u bílejších dětí. Ale pak se rodiče zastavili v průběhu týdne a zeptali se, takže informování o prospěchu byli.

A účastní se Romové i společenských akcí, které město koná?

Vídám je tam, určitě. Tohle víím, protože když tam potkám své bývalé žáky, často si s nima prohodím pár slov, jak se mají a tak.

Jaké jsou vaše životní priority?

Spokojená rodina, zaměstnání

Jaké priority v životě si myslíte, že mají Romové?

Myslím si, že teď to u nich je zaměstnání a rodina

Co si myslíte o rasismu?

To je poměrně složitá věc, myslím si, že ale určitě v Česku rasismus je.

Jak myslíte, že se projevuje?

Šikanou, jednoznačně šikanou, ale patří do toho i nadávky.

Myslíte si, že jsou Romové nějak diskriminováni?

Určitě se nějací Romové dostali do situace, kdy jim byla odepřena práce, nebo jim byli odepřeny příležitosti, které my normálně máme.

Michaela 38let

Datum: 5.11.2015

Délka rozhovoru: 34 minut

Jak dlouho tu už bydlíte?

Už skoro 10 let, dřív jsme s manželem bydleli u našich ve Vilémově

Znáte osobně nějakého Roma?

Znám jich jen pár.

Tady místní?

Tak místní, ty znám jen od vidění.

Jaké jsou jejich vlastnosti?

Mám kamarádku a ta je pracovitá a hodná. Další je jen napůl Rom a je to usměvavý a pracovitý člověk.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec koná?

Zatím jsem na společenských akcích moc Romů neviděla anebo si jich spíše nevšímám.

Jsou nějaké problémy s Romy?

U nás v republice je dost Romů, kteří nepracují a ještě zneužívání jak sociálních dávek, tak dobroty obce. Například, když jim obec doveze dříví a oni místo toho, aby si ho nařezali a uložili na zimu tak ho prodají a koupí si alkohol a pak chtějí další dříví. Tohle se děje u rodičů ve vesnici, bydlí ve Vilémově.

Co si myslíte o Romech?

Je pár Romů, kteří pracují a snaží se odpoutat od těch nepracujících, ale většina je pravý opak jen se válejí a ždímají náš stát o dávky a normální člověk nemá na nic nárok. Nejdříve musí mít Romové a pak možná ti ostatní. Podle mě to jsou jen příživníci a lenoši nic víc. O těch co bydlí tady u nás si myslím, že jsou pracovití, slušní, a nedělají bordel kolem baráku. Nikdy

jsem neslyšela, že by někde něco ukradli nebo tak. Spíš na ně slýchám né chvály, ale prostě že jsou hodní, pomůžou ostatním a sami nabídnou ruku k práci.

Máte s Romy nějaké zkušenosti? Dobré, špatné?

Spíše ty špatné než ty dobré. Když jsem ještě bydlela u rodičů doma, tak mého otce podvedli a okradli za jeho dobrotu. Na mě řvali ať jedu do práce, že budou mít díky tomu sociální dávky. Tak co je na těchto lidech dobrého.

Je něco, co Vám na nich vadí?

Vadí mi na nich ta jejich lenost a když se mezi nimi objeví některý pracovitý tak ho dokáže úplně zničit. Jejich nadávky a urážky na nás pracující. Oni dostanou od státu co chtějí a my ostatní si musíme na to vydělat.

Je něco, co se Vám na nich naopak líbí?

Ani mě snad nic nenapadá možná tak jejich Soudržnost, ale to je asi tak vše.

Jak je nejčastěji nazýváte?

Cikáni, Romové a někdy i všelijak, ale to nebudu raději ani říkat.

Dokážete si představit život s Romem?

To asi ne.

Máte mezi Romy kamarády, příbuzné?

Mám kamarádku ze školy a kamaráda, ale ten je Rom jen na půl a je to pracovitý člověk.

Máte vůči Romům nějaké předsudky?

Asi tak jejich výchova kde se všechno učí od svých rodičů a ti je učí, že je lepší nic nedělat, protože je to jednodušší než se snažit.

Co Vás jako první napadne, když se řekne Rom?

Sobectví, lenost a hulváctví.

Chodíte do práce s Romem?

Ne nechodím

Kdy se s Romy nejčastěji dostanete do styku?

Nejčastěji je asi potkávám tady různě venku, nebo když jdu nakoupit, tak se potkáme v obchodě.

Chodili jste do školy či školky s Romem? Jaký byl, jak zapadal do kolektivu?

Chodila jsem s dvěma Romkami. Jednu dali do dětského domova, když jsme byli ve 4 třídě a ta druhá s námi vychodila 9 let. Byla hodná a měla jsem ji ráda, teď už se potkáme jen občas, ale je to ta jedna z mála co pracuje a má jen 2 děti. Do určitého roku zapadala dobře pak se něco změnilo a ostatní ji začali ignorovat a smát se jí. Nevím, proč se to změnilo, ale stalo se. V tu dobu jsem to nechápala, teď už chápu.

Kdybyste měli firmu, zaměstnali byste Roma?

To bych asi hodně zvažovala, nevím firmu nemám.

Jak si představujete každodenní život Roma?

Válení s alkoholem a chození po sociálních úřadech.

Víte něco o jejich kultuře?

Jejich kultura je dost divoká. Dříve kočovali a to jim asi dost vyhovovalo a asi u toho měli zůstat. Neříkám, že mají špatnou kulturu, oni mají i pěkné zvyky, ale ty co znám je nedodržují.

Myslíte si, že televize a média obecně ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

Ani nemusí, spousta lidí ví své a mají svoje zkušenosti. Ale určitě v tom média hrají roli.

Vadilo by vám, kdyby byli Romové vaši sousedé? Proč...

Slušní by mi nevadili, ale těch je málo.

Myslíte si, že jsou nějak znevýhodňováni?

Tak to určitě nejsou, a když jo tak oni si to vykřičí. V horším případě vymlátí.

Co je vaší hlavní prioritou v životě?

Rodina

Jaké priority si myslíš, že mají Romové?

Tvrdí, že to je rodina, ale pro ně je rodina hodně děti a tím více dávek.

Jak myslíte, že se projevuje rasismus?

Nadávkami a urážky, ale i šikanou.

Co si myslíte o rasismu?

Rasismus existuje. Ale rasisty z nás dělaj sami Cikáni

Myslíte si, že rasismus panuje i u vás na vesnici?

Tady ne, ale v republice určitě jo, hlavně ve velkých městech, kde bydlí nespočet Cikánů

Adéla, 29 let

Datum: 5.11.2015

Délka rozhovoru: 34 minut

Jak dlouho tu už bydlíte?

3 roky

Znáte osobně nějakého Roma?

Znám, moc jich ale není. Tady co Romové bydlí, tak ty znám, ale nebavíme se spolu, pozdravíme se a to je většinou tak všechno.

Jaké jsou jejich vlastnosti?

Řekla bych, že mají jen kladné vlastnosti, většina chodí do práce, jsou slušní, upravení pokaždé když je potkám. Neřvou, nedělaj bordel.

Máte strach z Romů?

Strach ne, ale respekt když je potkám, tak se jich bojím, ale jo, je to strach, kdybych je potkala někde v noci sama tak se jich bojím, protože nikdy nevím jestli to jsou ti kterejm křápane v hlavě, že jo. Ale to se bojím hlavně těch ve velkých městech, když jsme někde. Tady na vesnici ne. Ty znám už strašně dlouho, takže je za Cikány neberu.

Máte s Romy nějaké zkušenosti?

Nemám. Nikdy jsem s nima nic neřešila.

Je něco, co Vám na nich vadí?

No, že pořád říkají, že všichni jsou rasisti, pak že dělaj bordel a problémy, že jo. Když já všechno směřuju na ty špatný, to se netýká tady místních. Protože když se mě ptáš, tak ty mě ani nenapadnou, vždycky se mi vybaví jako první ty horší z velkých měst.

Je něco, co se Vám na nich naopak líbí?

Asi to, že uměj zpívat, myslím si, že jsou nadaný zpěvem. Muzikantsky založený.

Jak je nejčastěji nazýváte?

Já nevím, asi Cikáni, ne? Ne já jim říkám Cigoši.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec koná?

Většina lidí z Hrabačova chodí na různé akce do Jilemnice, která pořádá v létě třeba Letní podvečery, na jaře a v zimě třeba jarmarky, taky různý trhy, ale musím říct, že hrabačovský Romy tam potkáváme.

Dokážete si představit život s Romem?

Ani náhodou, já nevím, já si to nechci ani představovat, žijou jinak, poflakují se, přijdou mi špinaví, ušmudlaný prostě, fuj...

Máte mezi Romy kamarády, příbuzné?

Ne, ani nechci. No jo vlastně, dyť mám kámošku, ale myslím si, že je polo. Protože její táta je bílej. Ale tak ta je úplně v pohodě a za Cikána ji nepovažuju, nestýká se s nima, je mimo cikánskou komunitu, chodila s náma do školy. Ona se ani tak nechová. Je spíš mezi bílejma, a hlavně kdybys ji potkala, tak ani nevíš, že to je Cigoška, protože už je tolik vybělená (smích)

Máte vůči Romům nějaké předsudky?

No asi jen, že to jsou povaleči. Neházím všechny do jednoho pytle. To určitě ne, vím, že se najdou i pracovitý, ale víš co.. když vidím jak zevlujou před barákem a koukaj jak tam jezděj auta, pijou pivo.. ty ušmudlaný děti kolem... no to jsou Cikáni prostě. To vždycky nemůžu, když projíždíme Starou Pakou, tam je právě cikánskej barák, bordel všude, a v tom si pak hrajou ty jejich děti. No ble.

Co Vás jako první napadne, když se řekne Rom?

Problém.

Chodila jste do školy s Romem? Nebo teď do práce?

Na základu jen s tou kámoškou. Ale teďka k nám do práce přijeli Cigoši. Dělej tam čistící směnu nebo co, teďka přijeli nadupaný audiny, mercedesy, nadupaný fára, a teďka z toho vyskákali Cikáni a začali pořvávat, i když jsou vedle bytovky a lidi spěj, udělali tam pozdvižení, kdo je na to zvědavej, že přijeli Cikáni, jak kdyby na sebe upozorňovali. Kdyby vystoupili Češi z auta, tak tam neudělaj takovejhle bordel jako oni, to jich tam bylo plno.

Kdybyste měla firmu, zaměstnala bys Roma?.

Ne, no kdyby to byla moje kamarádka tak jo, protože je pracovitá a slušná, ale někoho o kom nic nevím tak ne, leda že by bylo vidět na první pohled že to je slušnej člověk a kdyby i tak vystupoval.

Jak si představujete každodenní život Roma?

No tak některý choděj do práce což je okej, ty jdou do práce a pak když přijdou domu, tak dělaj ty běžný věci jako my, což je třeba ukliděj, navařej, třeba si pustí telku a tak. Když si představím malý cikáňata z těch horších rodin, jak choděj za školu a poflakují se, ale tak to dělaj i některý Češi, že jo. Potom že jdou něco ukrást z tý školy, přinesou domů nějaký ten lup, potom že si navařej a potom že zevlujou doma u televize nebo na zahradě a dělaj bordel.

Víte něco o jejich kultuře, tradicích...?

no asi že si rádi zaspívaj a zatancujou. Jinak asi nic..

Myslíte si, že televize ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

To určitě, ale otázka je, jestli to ta televize ovlivňuje správným směrem, jestli ta televize ukazuje vždycky pravdu, s tím si nejsem teda moc jistá.

Vadilo by Vám, kdyby byli Romové Vaši sousedé?

Jo, protože by se tam za nima sjižděj i jiný a člověk by neměl klid, oni jsou hlučný a poslouchat jejich halekání, na to není nikdo zvědavěj. Ale jinak třeba bydlet s tadytěma, co tu bydlí ve vesnici by nebylo špatný, ty jsou slušný, chovaj se jako my, není o nich ani slyšet.

Myslíte si, že jsou diskriminovaní?

Ne. To rozhodně nejsou, ale hrajou si na chudinky

Jaké jsou vaše životní priority?

Mít spokojenou rodinu, dobré zaměstnání, které mě bude naplňovat

Jaké priority podle tebe mají Romové?

Ehm... velká rodina aby měli minimálně šest dětí, mít hodně peněz.

Kde se nejčastěji s Romy setkáváte?

S místníma Cikánama, kdekoli venku tady na vesnici, nebo i v obchodě. Ale když jedeme na výlet do většího města tak tam na ně narazíme nejčastěji před obchod'ákem, pěkně v hloučku, je jich tam většinou tak kolem osmi minimálně. Těch se opravdu vždycky bojím.

Co si myslíte o rasismu?

Rasismus byl, je a bude. Říká se to a je to pravda. Romové o nás často říkají, že Češi jsou rasisti, ale ať si nemyslí, že oni nejsou. Taky jsou.

Jak myslíte, že se projevuje?

Šikanou, tělesným ublížením, nadávky..mm no.

Myslíte si, že rasismus panuje i u vás na vesnici?

Tady u nás ne. Věřím tomu, že v těch větších městech jo. Ale to je tam, kde je na hromadě hodně Cikánů, kde je většina těch špatnejch a stáhne k sobě i ty dobré duše.

Martin, 36 let

Datum: 7.11.2015

Délka rozhovoru: 34 minut

Jak dlouho tu už bydlíte?

No, už to je asi tak 11 let.

Znáte osobně nějakého Roma?

Znám, měl sem kámoše, ale z těch místních osobně moc ne. Jako že bysme byli kámoši to ne. Ale chováme se k sobě normálně, zdravíme se.

Máte strach z Romů?

Já? ne. Počkej to je těžká otázka. Ale ne, nemám.

Máte s Romy nějaké zkušenosti?

Jenom špatné, ale chodil jsem s jednou Cikánkou. S jedním Cikánem jsem se popral. To bylo tak, že jsme byli v jedné hospodě a přišel tam Cikán Gejza, a začal na džůboxu pouštět nesmyslně skinhedskou skupinu. A my jsme místo jejich hudby pouštěli svou. No a pak to začalo..pěstí na nos a začal se navážet do kámošky, začali jsme se prát, jo.. přetáhnul jsem mu pěstí a rozsek sem mu nos. Psychicky začal vyšilovat, neunesl to. Začal po mně házet stoly a židle v tom baru a přetáhnul mě židlí přes hlavu a museli přijet policajti, aby toho rozzuřeného Cikána zastavili. Já byl v bezvědomí na zemi. Odvezli ho na záchytku a mně do nemocnice. Ještě ten den mi volal do nemocnice na telefon a vyhrožoval mi, že mě zabije, že zabije celou mou rodinu a zapálí mi barák. Mezi řezbou zavolal své kámoše, tři kluci a přinesli si bejsbolky, ty pálky, kde na konci byli zapíchaný hřebíky. Ale naštěstí nic neudělali. Policajti jim ty bejsbolky zabavili. Cikáni zasraný.

A jak tohle skončilo?

Skončilo to na policajtech. A já jsem pak chodil na výslechy, že to bylo rasového podtextu, no nesmysl. Celej soud proběhl tak, že to svedli na rasový podtext, a ještě jsem dostal podmínku na rok. Ale on mi nadával do bílejších sviní, on byl ten rasista. Všichni vypovídali v můj prospěch, včetně barmanů, kteří byli střizliví. Všechno se u soudu takhle řeklo. Ale nakonec stejně zvítězila pravda, že to bylo ublížení na zdraví.

Takže žádné dobré zkušenosti...

To teda opravdu ne.

Je něco, co Vám na nich vadí?

Já nevím. Vietnamci, černoši a jakákoli jiná národnost mi nevadí, mám je i rád. Ale Cikáni mi prostě vadí, tím svým životem, že nám tady berou prachy, ty dávky, všechno. Ale my jsme tak debilní stát, že jim to umožňujem. Cokoliv dostanou, tak to zdevastujou a chtěj nový a nový věci, prostě Cikáni. Ale nevaděj mi, že tady ve vesnici bydlej. Ty jsou jiný oproti tamtěm, tamto jsou takový opravdický Cikáni. Tohle už je spíš takovej polocikán mi přijde. Už nejsou ani tak tmavý (smích)

Je něco, co se Vám na nich naopak líbí?

Že jsou družný. Furt držej jako rodina, třeba se ani neznaj, viděj se jednou za deset let, ale položili by za sebe život. To my Češi takhle neumíme.

Jak je nejčastěji nazýváte?

Cikáni. Protože to je jejich pravej název. Romové si jen vymysleli, protože slovo Cikán je uráželo.

Dokážete si představit život s Romkou?

Nene, já nevím. Sice jsem chodil s Cikánkou, ale nežil jsem s ní. Hodně lidí by na to koukalo asi divně.

Máte mezi Romy kamarády? Příbuzné?

Mám dva kamarády, ale nevidám se s nima, oni jsou někde odstěhovaný. Oni se mnou chodili na základku, ale netejral jsem je. Byli normální, slušní, asi jako tady ti, co tady bydlej. O těch ani nevím, že tu jsou.

Máte vůči Romům nějaké předsudky?

Všichni jsou špatní. Vyhejbám se těm ve velkým městě, nechci mít s nima nic společnýho. Chci mít svůj život v pohodě, svůj bílej stát. Copak toho chci tolik pro svý děti? Ať si vezmou zbytek světa, já jim to neberu, ale ať nechaj náš bílej stát.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec pořádá?

My s rodinou pravidelně chodíme na jarmarky. Jeden je v zimě i s ohňostrojem a druhý na jaře. Je to hodně vyhlášený a vždycky tam je hodně lidí. I místní Romy tam potkáme.

Co Vás jako první napadne, když se řekne Rom?

Že nechodí do práce. A že já musím jít na šestou, abych dalšího Roma uživil.

Chodíte do práce s Romem?

Ne.

Vím, že máte úklidovou firmu, zaměstnal byste Roma, Romku?

Nezaměstnal bych ho. Ještě aby mi něco ukrad, tojo. A hlavně, kdybych šel někam uklízet s Romem, tak by na nás ty lidi blbě koukali a třeba by nás nepustili do domu, ale myslím si, že i kdybych mě pod sebou Ukrajinku, Polku, tak by to bylo stejný.

Když chodíte hlídat na diskotéky, rozhodujete o tom, koho tam pustíte a koho ne?

Ted' to máme nastavený tak, že když tam někdo dřív dělal problémy a neposlechl nás, tak má třeba měsíc, dva zákaz vstupu. Takže vlastně oni sami musej zvážít, jestli budou dělat problémy nebo nebudou, jestli chtějí příště zase přijít nebo nechtějí. Jednou se nám stalo, že už byl klub plnej a už jsme lidi dovnitř nepouštěli, měli jsme zákaz a přišla partička Cikánů, tak se tam do nás začali navážet a říkali, že na nás počkaj venku. Nenechali si to prostě vysvětlit. Ale to už ani nevím, kde jsme to byli hlídat, někde u Bydžova, nebo kde to bylo.

A počkali si na vás?

Nene, nikde nebyli, ale strach jsme z nich docela měli, bylo jich tenkrát docela dost a my jsme byli jen dva vyhazovači.

Jak si představujete každodenní život Roma?

Hrabačovští choděj do práce, takže vidím, že maj takovej stejnej život jako my, ráno vstanou a jdou makat. Pak přijdou, něco udělaj doma a kdyžtak se jdou někam projít.

Víte něco o jejich kultuře, tradicích?

Nevím, joo vím, že tancujou a zpívaj.

Myslíte si, že televize ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

Ne, televize je debilní, dřív říkali furt jen Cikáni pak Romové teď nepřizpůsobiví a teď jen dva mladí kluci udělali tohle. Tv nova z nich dělá chudáčky maličký.

Vadilo by vám, kdyby byli Romové vaši sousedé?

Jo nejvíc, mám rád svůj klid, nepotřebuju vedle v baráku někýho Cikána. Jsem rád, že bydlím na druhým konci vesnice než oni. I když je pravda, že o nich neslyším jak je rok dlouhej. Takže bydlet vedle tady těch by mi asi zas tolik nevadilo. Dal bych jim šanci a vidělo by se. Ale když si představím tamty, tak to fakt ne!

Kde nejčastěji potkáváte Romy, přicházíte s nimi do kontaktu?

Určitě je vídám na diskotékách, ale tím teď myslím jakýhokoli Roma, místní nejčastěji potkávám tady na vesnici. Párkrát je potkám v hospodě.

Jaké jsou vaše životní priority?

Rodina, ta je u mě na prvním místě

Jaké priority podle tebe mají Romové?

Rodina a peníze

Myslíte si, že jsou diskriminováni?

Ne ale oni si to myslej. Stejně dobře jako vydělávaj Vietnamci peníze, tak můžou i Cikáni a Vietnamci nejsou nikým diskriminováni.

Co si myslíte o rasismu?

Je to hrozný (chvilka ticha), je to takovej proces, nebo ne snad ani proces, mmm, nevím jak to přesně nazvat, je až moc krutej, ale ty lidi si za to pak můžou podle mě sami.

Jak myslíte, že se projevuje?

Nadávkama, různý potyčky, šikana no

Myslíte si, že je i tady v Hrabačově?

Tady ne, ale určitě ve velkých městech jo. Kdyby byl tady na vesnici tak nevím co by z ní zbylo.

Jana, 42 let

Datum: 25.11.2015

Délka rozhovoru: 41 minut

Znáte osobně nějakého Roma?

Určitě znám, tady na vesnici jich pár máme taky, ne že bysme se znali nějak moc, ale víme o osobě.

Jaké jsou jeho vlastnosti?

U nás na vesnici žijou ti dobří Cikáni. Chodí do práce, nedělají problémy a není o nich ani slyšet. Jsou přátelští a nekradou.

Máte strach z Romů?

Z některých určitě ano, to teda hlavně zejména ve městech, ale u nás na vesnici ne.

Účastní se Romové společenských akcí, které obec koná?

Jelikož v Hrabačově není místo na konání nějakých akcí, tak často chodíme do Jilemnice, ať už na jarmarky, trhy, pálení čarodějnic. No ale Romy tam potkáváme, ať už tyhle od nás, tak i nějaký cizí, co jsme v životě neviděli, ale musím říct, že co je takhle potkáme, tak že se chovají slušně. Samozřejmě, že sem tam okřiknou malé dítě, ale to udělá i každá jiná matka, když ji dítě neposlechne.

Jsou nějaké problémy s Romy?

Určitě jsou. Nepracují, dělají bordel v okolí svého bydliště, kradou, ale to se u nás nevidí, tady na vesnici.

Máte s Romy nějaké zkušenosti?

Ano, když jsme bydleli v Mostě, měli jsme je za sousedy. Jsou poněkud hluční, ne všichni pracují, a když, tak u práce dlouho nevydrží. Do kamaráda se v Liberci pustili za bílého dne na ulici pro nic za nic. Kámoš byl sám, oni byli tři.

Je něco, co Vám na nich vadí?

Jsou hluční, neumí udržet pořádek tam, kde bydlí, raději než pracovat si požádají o dávky

Je něco, co se Vám na nich naopak líbí?

Myslím si, že umí držet pohromadě, když je potřeba. A jsou hodně pohostinný.

Jak je nejčastěji nazýváte?

Cikáni, Cigoši

Dokážete si představit život s Romem?

No tak to vůbec ne, myslím si, že jsou strašně vznětlivý, takový, že kdyby se mu něco nelíbilo, tak by mě klidně uhodil.

Máte mezi Romy kamarády, příbuzné?

Měla jsem kdysi kamaráda, ten byl v pohodě, chodil do školy a pak i do zaměstnání. Bez problému.

Co Vás jako první napadne, když se řekne Rom?

Velká hlučná rodina

Chodila jste do práce s Romem?

Ne

Kdybyste měla firmu, zaměstnala byste Roma?

Manžel několikrát Roma zaměstnal, u práce ale většinou dlouho nevydržel. Zjistil, že je to dřina, a pak už přestal chodit.

Jak si představujete každodenní život Roma?

Tak ti co bydlí tady, se nám přizpůsobili nebo se snaží zapadnout mezi nás, takže u nich to vidím tak, že ráno vstanou, v klidu se nasnídají, jdou do práce. Po práci třeba žena poklidí doma, dojedou na nákup, nebo jsou venku, takový to normální, co děláme i my. Ale pak tu je ta druhá strana Cikánů, ty nepřizpůsobivý, ty co tady u nás naštěstí nebydlí, ty se celý den povalujou doma na gauči, čuměj na televizi, hulej jednu cigaretu za druhou a chlastaj pivo.

Víte něco o jejich kultuře, tradicích...

Jen vím, že maj rádi hudbu, jsou strašně hudební, rádi hrajou na kytaru a zpívaj. A některý písničky jsou i pěkný, takový melodický.

Myslíte si, že televize ovlivňuje to, co si většina o nich myslí?

Určitě jo, ale dělaj si to i sami, ono je asi lepší, když takhle na vesnici nebo at' už i ve městě jich bydlí jen málo, protože těch málo lidí se vždycky líp přizpůsobí většině a líp zapadnou mezi ostatní.

Vadilo by Vám, kdyby byli Romové Vaši sousedé?

Tady by mi to asi nevadilo. Když jsme bydleli rok v Mostě, tak tam jo, to bylo hrozný, bála sem se jít sama nakoupit. Bez manžela bych nešla. Vždycky jak tam stáli na kraji silnici, nebo na chodníku a pokřikovali, a nebo před nákupákem ty jejich hloučky. No hrůza. Tohle bych nepřála nikomu. Nevím proč někteří můžou bejt tak bezproblémový jako jsou tady a jiní musejí být jejich pravý opak. Člověka to tak zahřeje, že jsou takový klidní. Ale tam už si je slyšela ráno přes stěnu. Jsou děsně hluční.

Myslíte si, že jsou diskriminovaní?

Jo i ne, ale když tak si za to opravdu můžou sami. Tady u nás na vesnici teda určitě nejsou. On by člověk ani neřekl, že tu nějací Cikáni bydlí.

Co je vaší hlavní prioritou v životě?

Rodina, děti, zdraví

Jaké priority si myslíte, že mají Romové?

Takový ty klasický Cikáni si myslim, že to bude velká rodina o velkém počtu dětí, na který berou dávky, takže mají hodně peněz.

Kde se nejčastěji s Romy setkáváte?

Místní nejčastěji setkávám různě tady venku, když se procházíme, a nebo v obchodě. Nemáme moc příležitostí, kde jinde se potkat. Když jedeme na výlet do většího města, tak tam jsou nejčastěji před obchodním domem. Nebo takhle někde vždycky v hloučku.

Co si myslíte o rasismu?

Určitě v republice je, ale určitě nebude jen z naší strany na Romy, určitě bude oboustranný.

Jak myslíte, že se rasismus projevuje?

Slovní urážky, napadání, šikana

Myslíte si, že rasismus panuje i u vás na vesnici?

Tak to si nemyslím. Ani z jedné strany.

ROMŠTÍ RESPONDENTI

Lucie, 25let

Datum : 15.10.2015

Délka rozhovoru: 43 minut

Jak dlouho bydlíš tady v Hrabačově?

Za měsíc a pár dní to bude 25 let

Chtěla bys bydlet někde jinde? V nějakém jiném městě?

Já jezdím do Ústí do školy, a tam se mi třeba vůbec nelíbí, takový divný město, bez barev, ale jako asi bych pak volila pro život trochu větší město, hlavně abych tam našla práci. Jako vesnice není špatná, do Jilemnice to máme kousek, ale takový to městský zázemí mi asi trochu schází.

Jak vycházíte se sousedy?

Úplně normálně.

Jak vycházíte se spoluobčany tady v Hrabačově?

Taky dobře. Mě přijde, že nás ani za Cikány neberou.

Chodíš do práce?

Nene, jen na brigádu, chodím ještě do školy, tak bych to nezvládala

Měla jsi problémy s hledáním brigády?

Kdepak. Chodím do Devra, takže tam nekoukaj na to, jestli seš hnědej, žlutej nebo bílej.

Jak tě tam berou? Jaký tam je kolektiv?

V poho, s ženskejma vždycky o přestávce kecáme.

Dostala ses někdy do konfliktu tady s místníma?

Blázníš?(smích) vůbec nikdy.

Kdy nejčastěji přicházíš do kontaktu s námi bílými?

No já bych řekla, že každý den, když jsem v Ústí, tak tam jsem na koleji s kámoškama, ty jsou Češky, a učitelé taky, a tady když chodím na brigádu, tak tam jsem taky mezi bílým kolektivem.

Máš koníčky? Nějaké aktivity?

Strašně ráda kreslím a maluju, to je fakt hrozný. Když sem byla malá, tak sem doma věčně malovala po stěnách (smích) to je moje taková droga. A strašně se u toho odreaguju. Anebo mě baví zpívat. Ale ježiš, ne že si myslíš, že ňáký ty romský.. to vůbec ne. Ale babička si je někdy pouští, no to je prdel (smích). Ale mě se líběj ty hitovky, co jsou v rádiích. Anglický třeba hm.. ty jsou top no.

Co děláš ve volném čase?

Zajdu s kamarádkama na kafe a pokecáme.

Kde žijí vaši příbuzní?

V Jičíně, a kousek za Hradcem mám ještě strejdu s tetou.

Stýkáte se s nimi?

Jojo

Setkala ses někdy s šikanou nebo s nějakým znevýhodněním?

Tak to asi každej Rom, ale zas jestli to byla šikana, nevím..takový to spíš, že se nám posmívali. Ve školce teda ani ne, co si tak matně pamatuju, tam jsme si hráli všichni spolu na pískovišti a nikomu nepřišlo divný, že sem snědší než oni (smích). Ale až pak na základce, to už tam byli takový ti posměváčkové a rejpalové. To vím, že sem ani nechtěla třeba někdy jít do školy. Ale horší byli ty blbecci z jedničky. Tak sama víš, že to byly vždycky boje s nima. Teď mě tak napadlo, to je už ale docela dlouho, ale to se nestalo mě, že nechtěli Romy pustit na diskotéku. Ale já s nikým jinak problém neměla. Mě přijde, že se ty lidem postupem času mění.

Jsou Romové zastánci toho, aby dosáhli určitého vzdělání?

Tak já třeba na vejšku chodím, střední jsem taky udělala, takže já osobně to tak mám, nebo jakože nevím, proč bych neměla studovat, když mě to jde a baví, jako jestli jen kvůli těm Cikánům, co někde zevle. Jako dřív, teda moji rodiče mají taky nějaký vzdělání, že jsou vyučený, ale třeba babička, děda.. u těch to tak nebylo. Ty do školy moc nechodili a byli doma a tam pomáhali. Vždyť babička neumí pořádně psát ani číst, natož počítat nějaký velký čísla (smích). Ale myslím si, že od ty mamčiny generace to de všechno vejš. Oni sami chtěli aby som s bráchou nebyli blbý a lajdáci co pak budou stát někde před krámem a hulákat, no určitě si na takový podíviny narazila.

Jojo, narazila, a několikrát. Vůbec se mi nelíběj a bojím se jich.

No právě, nám se taky nelíběj. Akorát nám ničej pověst. Ale to asi ne tady v Hrabačově nebo Jilemnicí, že? Protože ty tady nejsou. Nebo spíš sem na ně nenarazila (smích) ale v těch větších městech, hrůza, děs. Tady jsme vlastně jen my, naše rodina, co vím. Nebo néé? No to je jedno. Každopádně my se snažíme jít s davem, nijak na sebe neupozorňovat a neztrapňovat se jak ty trapáci. Si to asi vůbec neuvědomujou, ale snižujou se tím a můžou si za to sami, jak se k nim ostatní stavěj.

Jaký obchod nejvíce navštěvujete?

No já nejčastěji nějakěj s oblečením asi jako každá holka. A nebo obuv, tu taky miluju.

Sportuješ?

Když mám čas tak někdy zajdu do fitka, jinak jsem dřív chodila plavat.

Když se Tě ještě zeptám, máš svůj vlastní názor na věci, co se kolem dějí a nebo to někdy odposloucháš třeba z televize, rádia a podle toho se pak řídíš?

Řeknu ti to takhle, já na telku moc nekoukám, a hlavně ne na zprávy, teda hlavně ne na Novu, to je děsný, taková černá kronika. Tam ti neřeknou žádný novinky nebo tak, tam se dozvíš, kolik bylo mrtvých v tomhle a tomhle týdnu. A pak o nějakým borci na konci nebo jak to je (smích). Ale vadí mi jedna věc. Když něco udělá Rom, Cikán, tak to budou rozmazávat a vracet se k tomu bůh ví jak dlouho ale to, že tu samou věc udělá Čech, tak o tom nepadne ani slovo. Takže si jako myslím, že vy žijete televizi (smích) jakože, to co tam řeknou tak to tak asi vždycky musí bejt.

Myslíte si, že jsou Romové diskriminováni?

No, já nevím, asi ani ne, a kdyby, tak si za to můžou sami, ale to je asi tím, že si všichni o nás, teda nás ne, doufám, naše rodina je pracovitá, ale o ostatních Romech, že si chodí jen pro dávky na socku. Ale tak jestli jim to ten stát dovolí, tak oni toho využijou no. Mě by to bylo blbý třeba si tam pro ně dojít jo. Už jen ty pohledy od lidí... no radši si to ani nepředstavovat.

Je něco, co Vám na nás bílých vadí?

Mě asi nic.

Je něco, co se ti na nás líbí?

Nenapadá mě nic speciálního, když se snažím být jako vy...

Jaké označení pro nás Romové používají?

Gádžo, ale to my neříkáme

Účastníš se společenských akcí, které město pořádá?

Chodím hlavně na jarmarky

Chodíte do kina či divadla?

Teďka jsem byla v kině, divadlo mě moc netáhne, když jsem v Praze tak zajdu i na výstavy.

Chodíš na diskotéky?

Už ne, nějak mě tohle už nebere, radši si někde v klidu sednou a pokecat nad skleničkou vína.

Jak se vám žije v jednom domě s Čechy?

My jsme už kamarádi, víme o sobě snad všechno, takže v tom nevidím problém.

Stydíš se někdy za ostatní Romy?

Stydím, ale ne tady za ty, spíš ty co nic nedělaj a dělaj problémy a povyk na ulicích.

Byl jste veden jako dítě k nějakým aktivitám?

Chodila jsem do plavečáku, potom jsem taky musela doma uklízet

Máte mezi bílými kamarády?

Spoustu, víc jak mezi Romama. Spíš mám kamarády jen bílý

Za co nejvíce utrácíš peníze?

Za oblečení?!

Chodíte v létě na koupaliště?

Chodím anebo jezdíme někam na rybník.

Jezdíte někam na dovolenou?

No většinou se domluvíme s kamarádkama a jedeme někam na týden a nemusí to být ani do zahraničí...

Co si myslíš o rasismu?

Bylo by nejlepší, kdyby nebyl

Myslíte, že se rasismus projevuje i tady v Hrabačově?

Tady v Hrabačově není, ani v Jilemnici.. za tím musíš do velkých měst. Do Prahy, Ústí...

Jak myslíš, že se projevuje?

urážkama

Iveta, 50 let

Datum: 17.10.2015

Délka rozhovoru: 52 minut.

Jak dlouho bydlíte tady v Hrabačově?

27 let.

Chtěla byste bydlet někde jinde? V nějakém jiném městě?

Nechtěla. Chvilku jsme s manželem bydleli za Hradcem Králové, odtamtud on pochází a má tam své příbuzné. Tady je to ale takový lepší, celkem se tu známe, je tu klid, žádný řev, hlavně jsem tam bydlela kvůli práci, ale pak jsem sehnala tady a je to fajn.

Jak vycházíte se sousedy?

Řekla bych, že bezproblémově. Jsme kamarádi

Jak vycházíte se spoluobčany tady v Hrabačově?

S nima taky dobře. Ještě nikdy jsem se nedostala do nějaké hádky, sporu s někým z vesnice.

Chodíte do práce?

Chodím. Pracuji v Poniklí ve fabrice v kanceláři.

Měla jste problémy s hledáním práce?

Nikdy jsem neměla problém najít si práci. Myslím si, že kdo pracovat chce a jde si za tím, tak toho dosáhne.

Jak vás v práci berou? Jaký tam je kolektiv?

Když jsem nastoupila, každý si mě oťukával, ale to každého kdo přišel jako nověj. Chtějí mít zpětnou vazbu, chtějí vědět, s kým pracujou. Neměla jsem žádný problém nikde, kde jsem pracovala.

Dostala jste se někdy do konfliktu tady s místními?

Nikdy jsem se nedostala do konfliktu s lidma odtud. My se známe, bydlíme tu už dlouho.

Změnila byste něco na Hrabačově?

Asi ne, možná bych tu postavila jen nějaké hřiště pro děti, nebo aby se tam dal hrát i nějaký sport.

Máte koníčky? Někaké aktivity?

Je potřeba rozdělit Romáky na aktivní a pasivní. Jsou Romáci, co sedí u televize, chlastaj, vystávají u Tesca vyloženě z nudy, že nemají co dělat. A pak jsou ty aktivnější jako třeba já, co toho mají tolik, že sotva stíhám. Chodím se učit němou řeč, taky rádi chodíme do lesa, tam se pěkně odreagujeme.

Co děláte, když přijde z práce domů?

No, když už nějaký ten čas navíc najdu, tak ho většinou strávím s rodinou, hrajeme různé hry, povídáme si.

Kde žijí vaši příbuzní?

U Hradce Králové, v Jičíně

Stýkáte se s nimi?

No, párkrát za nima zajedeme.

Setkala jste se někdy s šikanou nebo s nějakým znevýhodněním, ať už v mládí či teď v dospělosti?

Jak to bylo od malička. Když jsem nastoupila do první třídy tak jsem nosila culíky a děti mě za ně tahaly a nadávaly mi strašně do Cikánek. Já jsem nechtěla chodit do školy, protože jsem se strašně bála, že mi děti budou ubližovat, nadávat a tak dál. Ale pozor! Ovšem od toho druhého stupně se úplně všechno změnilo a úplně naopak jsem byla vlastně nejoblíbenější ve třídě. Já si tahala spolužáci domů, jo, tak to bylo takový. Ale na prvním stupni, když si mě někdo ze spolužáků, kamarádek přivedl domů, tak jsem nesměla k nim. Jo, jako hele, koho to sem vodiš.. a tak. Na druhém stupni naše vztahy se spolužáky byly dobrý a vlastně se stýkáme dodnes. Já říkám jednu věc, každý cigánský dítě si, no jestli to je šikana, to je takovej proces kterým si musí projít každý cigánský dítě. Pokud je tmavý. I děti, my jsme měli velký boje. Jde o to, jak je kolektiv, jaký je to dítě, jak se začleňuje, jak ho přijmou a jaká je jeho charakteristika. Jaký ten člověk je, a kdo říká, že ne, tak ten člověk lže. Nevěřím tomu, každý

si tím musí projít. Já můžu poukázat už teď, tady na tom příkladu, kdy ty rodiče ty děti vlastně k tomu vedou už od malička. Základy jsou v rodině. Takový prvopočátky. Třeba když hrozí dětem, počkej až přijdou cikáni a odvedou si tě.“ To dítě to potom má v hlavičce nějakým způsobem zafixovaný. A nebo, když se někde objevili Cigáni, tak si každé začal hlídat svoje věci, slepice, aby se neztratili. To jsou takový počátky.

To je stejný jako když se o Francouzech říká, že milují víno, ale kdepak, v mnoha výzkumech se ukázalo, že právě Francouzi milují whisky. Prostě už se nikdo nepídí po tom proč to je, nikdo nehledá příčiny. Blběj sociální systém a jsou nastaveny sociální dávky tak, že kdo přijde, požádá si o ně, splňuje podmínky, tak je dostanou. Kdyby to bylo nastavený tak: všem práci, zrušíme tyhle blbý systémy dávkový. Naše společnost si ty Romáky k tomu tak vychovala, aniž by si to uvědomovala z jednoho prostýho důvodu. Prostě vymyslely se sociální dávky. Proč můj táta, bába nikdy, nikdy nepobírala od státu deset'ák?! Byla práce. Dřív když někdo nešel pracovat, dostal paragraf za příživnictví a šel sedět. Tak si ten člověk rozmyslel, jestli půjde do práce nebo do vězení. Myslím si, že společnost jako taková nadává na Romy, že zneužívají dávky. Ano, možná v nějakých případech, ale ta společnost si to vychovala z těch Romáků sama. Potom, ať většinová, majoritní společnost nenadává na Cigány, ale ať nadává tam nahoře, co jsou u koryt. Ať nadává na vládu.

Jsou Romové zastánci toho, aby dosáhli určitého vzdělání?

U nás jako u Romů, když budu mluvit za sebe, tak vlastně nikdy u nás doma nebylo prioritou vzdělání. U nás doma co bylo prioritní, bylo, aby bylo uvařeno, uklizeno, čisto. Můj otec když mě viděl, že se učím, tak mě za to bil. Ty se učíš? Běž, koukej pomoc mámě, koukej kolik toho má, je vás 6 parchantů, jak to bude zvládat. Si myslíš, že z tebe bude někde nějaká doktorka? Profesorka?

Tak takovejhle přístup byl ke vzdělání. Je to na základě toho, že vlastně sami nebyli vedeni ke vzdělání. Ale pozor. U mě se to zastavilo. Právě jakoby tahle generace a dál co má děti a určitým způsobem se vzdělávali, je tam posun, je tam víc Romů vzdělaných. Já se stýkám s Romáky, kteří mají po dvou vysokých školách. Že jsou hodně vzdělaní. Vzestup, takový vyskočení vzdělanosti u Romů je lepší. My jsme to měli takhle, a proto jsem si vzdělání dodělávala až dálkově. A můj manžel mi do školy zakazoval chodit, nebo prostě se mu to nelíbilo, že se budu vzdělávat. Říkal mi, že se tam určitě jezdím kurvit, s prominutím, a že pro mě bude důležitější vzdělání než rodina... chtěl mě mít stále doma.

Proč nechtěl, abyste měla vzdělání?

Díky tomu, že dostane určitýho vzdělání, informace, bude postupem času ztrácet svou identitu, své kulturní vzorce, návyky, že už to nebude takovej tradiční Rom, ale asimilovanej Rom, kterej ze sebe dělá Gádžeho. Proto mi můj manžel říká, že jsem Gádži. Že jsme jako kokos. Že jsem černá navenek, ale uvnitř jsem bílá. Je to díky tomu, že jsem dodělala školu. Od vzdělání se potom vyvíjí spousta x věcí.

Bránili vám v chození do školy?

Jo i ne, někdy to bylo horší..hlavně, když jsem se teda chtěla učit.

Chtěla jste ve studování pokračovat?

Já jsem ráda, že jsem vystudoval dálkově vysokou a jsem bakalář

Jaký obchod nejvíce navštěvujete?

Asi nejvíc obchod s potravinami. Buď jezdíme od jilemnického Tesca a nebo do Vrchlabí.

Sportujete?

Ráda hraju volejbal a nebo tenis. Ale nemám na to moc čas. Někdy jdu i na kolo.

Když se Vás ještě zeptám, máte svůj vlastní názor na věci, co se kolem dějí a nebo to někdy odposloucháte třeba z televize, rádia a podle toho se pak řídíte?

Všechno je spojeno se vzděláním. Já třeba na televizi vůbec nekoukám. Prostřednictvím médií vše vzniká. Čím hrůzostrašnější zpráva tím lépe o Romech, tím mají větší sledovanost. Média všechno otáčí. Ovlivňují pohled a názor na Romy. Dám ti příklad. Každěj Rom, i ten co nepracuje, dostane důchod. Taková hloupost. Jestliže člověk nemá odpracovanou dobu, nemá nárok. Šíří takové informace, fámy, vytváří tlak, vlnu kdy ovlivňují lidi, aby změnili pohled na cokoli. Média v tom mají velkou část, kdy ovlivní pohled, náhled i na Romy. Dřív pracovali jen muži a ženy se staraly o domácnost. Jestli dřív pracovaly 3 ženy tak to bylo moc. Kdysi to šlo, teď už nejde, abysme přišli o můj plat

Myslíte si, že jsou Romové diskriminováni?

Jsou i nejsou, mohou si za to sami.

Je něco, co Vám na nás bílých vadí?

Štve mě, že se nedokážete postarat o svoji rodinu, o své staré příbuzné, o babičku, dědu... Cikán by je nedal do domova důchodců. Ten by si je vzal domu a staral se o ně do poslední chvíle. Vy si jdete hlavně za vzděláním a za kariérou, ale tak to jsou vaše priority.

A jaké jsou vaše priority?

Spokojená rodina, pak až práce

Je něco, co se Vám na nás líbí?

Asi ten váš úprk za vzděláním.

Účastníte se společenských akcí, které město pořádá?

Chodíme do Jilemnice na různé akce jako jarmarky jak zimní tak jarní, v létě na podvečery, na farmářské trhy.

Chodíte do kina či divadla?

Kino nás moc neláká. Ale do divadla zajdeme.

Chodíte do hospody?

Občas, ale spíš nechám jím manžela samotného s kámošema.

Jak se vám žije v jednom domě s Čechy?

Nemůžem si stěžovat.

Kde se nejčastěji dostáváte do kontaktu s Čechy?

Já jsem s váma v kontaktu každý den, v práci, v obchodě, venku...

Stydíte se někdy za ostatní Romy?

Jak jsem ti už říkala, že je potřeba rozdělit Romy na aktivní a pasivní.. tak ti pasivní se nám taky nelíbí. I my v jedné komunitě odsuzujeme ostatní, to co dělají. Stydíme se za ně.

Odmítli vás někdy, když jste se šli zeptat na práci?

Tak s tím jsem se neseetkala.

Pomáháte si vzájemně v rodině?

Pomáháme. Tohle Romové umí.

Vedli jste své děti k nějakým aktivitám?

Ano, nechtěla bych, aby se váleli na gauči a nic nedělali.

Byl jste veden jako dítě k nějakým aktivitám?

Maminka mě učila vařit a postarat se, ale jinak ne.

Máte mezi bílými kamarády?

mám hodně kamarádů, i z vejšky.

Máte tady na vesnici nějakou partu?

Partu... tak scházíme se někdy na kafe s holkama

Za co nejvíce utrácíte peníze?

U nás to bude za jídlo.

Chodíte v létě na koupaliště?

My s manželem ne, spíš mladý choděj.

Jezdíte někam na dovolenou?

Rádi jezdíme na hory

Co si myslíte o rasismu?

Panuje z obou stran. Jak od bílejších tak od černejších.

Myslíte, že se rasismus projevuje i tady v Hrabačově?

Tady ne, to musíte do větších měst.

Jak myslíte, že se rasismus projevuje?

Hlavně šikanou.

Miluše, 75 let

Datum: 5.11.2015

Délka rozhovoru: 29 minut.

Jak dlouho bydlíte tady v Hrabačově?

Už strašně dlouho, s manželem jsme tady začali bydlet v... (přemýšlení) už tu jsem 54 let.

A kde jste bydlela dřív?

V Chomutově, ale tam už žádné příbuzné skoro nemám.

Chtěla byste bydlet někde jinde? V nějakém jiném městě?

Na starý kolena ne, už jsem si tady zvykla.

Jak vycházíte se sousedy?

Dobře. Tady se všichni vesměs známe a jsem víceméně příbuzní.

Jak vycházíte se spoluobčany tady v Hrabačově?

Dost dobře. Za tu dobu co tu žiju, jsem si tu už našla spoustu kamarádů a známých.

Chodíte do práce?

Teď už jsem v důchodě. Dřív jsem chodila do Miletý.

Měla jste problémy s hledáním práce?

Neměla. Dřív problém s hledáním práce nebyl. Dřív musel pracovat každý. Dělal jsem v Miletě.

Jak vás brali v práci? Jaký tam byl kolektiv?

Úplně normálně, že by dělali rozdíly mezi námi, jsem nic takového nepocítovala. Byl tam převážně ženský kolektiv a vycházeli jsme spolu kamarádsky. Žádné naschvály nebo tak.

Dostala jste se někdy do konfliktu tady s místními?

Já ne. Myslím si, že jsem bezkonfliktní člověk

Změnila byste něco na Hrabačově?

Nic bych neměnila, jsem tu spokojená.

Máte koníčky? Některé aktivity?

Chodím hrát s ostatními důchodcema tady z Hrabačova a Štěpanic kostky a karty. Scházíme se dvakrát týdně.

Co děláte ve volném čase?

Peču, vařím, uklízím, někdy i pletu, háčkuju, baví mě ruční práce.

Kde žijí vaši příbuzní?

Dceru a mladšího syna mám tady, nejstarší syn bydlí s rodinou v Jičíně.

Stýkáte se s nimi?

Když tam jede syn nebo dcera za nim, tak jedu s nima, ale sama autobusem bych nejela. Nebo přijede on za mnou.

Setkala jste se někdy s šikanou nebo s nějakým znevýhodněním, ať už v mládí či teď v dospělosti?

Nene, nesetkala. Nejsem si toho vědoma.

Jsou Romové zastánci toho, aby dosáhli určitého vzdělání?

Dřív tomu tak nebylo, ale věřím tomu, že dnešní generace jsou už vzdělanější, než jsme byli my, a že ke vzdělání mají snazší přístup.

Bránili vám v chození do školy?

S těží jsem dochodila základní školu, jelikož jsem musela, jako nejstarší z dětí, doma pomáhat mamince s domácími pracemi a staráním se o zbytek rodiny a o mladší sourozence.

Chtěla jste ve studování pokračovat?

Tenkrát ani ne, to mi to bylo jedno. Ale teď jak jsem starší, tak bych studovala.

Jaký obchod nejvíce navštěvujete?

Když potřebuju jen něco málo, co mi právě doma došlo, tak zajdu tady do samošky, mají tam takový ty základní potraviny. Jinak když jedeme na větší nákup tak jezdíme do Jilemnice do Tesca anebo do Jipu. Tam se mi nakupuje dobře. Je tam skoro všechno na jednom místě a nemusíme pak lítat ještě někam jinám. Ale to jezdím, jen když jede někdo z rodiny.

Když se Vás ještě zeptám, máte svůj vlastní názor na věci, co se kolem dějí, a nebo to někdy odposloucháte třeba z televize, rádia a podle toho se pak řídíte?

Myslím si, že mám vlastní názor. Samozřejmě, že v televizi toho proběhne tolik, ale z toho by se člověk musel zbláznit. Ale myslím si, že televize hodně ovlivňuje lidi a jejich názory.

Myslíte si, že jsou Romové diskriminováni?

Někdy jo, někdy ne a jak kde. Někteří Romové si za to mohou sami. Tady na vesnici si myslím, že žádná diskriminace není.

Je něco, co Vám na nás bílých vadí?

Jo. Jak se stýkám s ostatními důchodci, tak vím, že já se stýkám se svými dětmi a jejich rodinami nejčastěji. Ostatní svoji rodinu vidí zřídka kdy. Přijedou za nima, jen když má někdo svátek či narozeniny. Dál taky to, že většina hází Cikány do jednoho pytle a to mi opravdu vadí.

Je něco, co se Vám na nás líbí?

No, teď mě nic nenapadá, ale něco jo.

Jaké označení pro nás Romové používají?

Gádžo.

Účastníte se společenských akcí, které obec pořádá?

Ano, naposledy jsem byla s vnoučaty na Jarmarku v Jilemnici, a taky jsme zajeli do Vrchlabí podívat se na živý betlém.

Chodíte do kina či divadla?

v březnu se chystáme do divadla. Kino už nenavštěvuju, tam chodí spíš ti mladší.

Chodíte do hospody?

Když byl ještě manžel, tak jsme párkrát za týden do hospody zašli, ale od té doby co jsem sama, tak spíš chodím na ty srazy důchodců. Tam si i pěkně popovídáme a zasmějeme se. A taky si tam dáme nějakou tu skleničku vína.

Jak se vám žije v jednom domě s Čechy?

Mě tady vůbec nevadí. Jsem ráda, že tu jsou, aspoň ostatní vidí, že i Rom s Čechem může žít v jednom baráku. Navíc to jsou strašně milí lidi.

Stydíte se někdy za ostatní Romy?

Stydím, ale ne za ty, co tu bydlí. Myslím si, že tady jsou všichni slušní. Ale stydím se za ty, co dělají bordel, kradou, a různě straší ostatní občany. Ale to je spíš v těch větších městech.

Odmítli vás někdy, když jste se šla zeptat na práci?

Nene, nesetkala jsem se s tím.

Pomáháte si vzájemně v rodině?

Určitě! Často hlídám vnoučata, a i dcera mi pokaždý volá, jestli něco někde nechci koupit. Rodina je pro Romy to nejdůležitější.

Jaké priority si myslíte, že mají Češi?

Myslím si, že Češi jsou za prací.

Vedli jste své děti k nějakým aktivitám?

Vedle, nebo spíš jsem jim dávala i volnou ruku v tom co chtějí dělat.

Byla jste vedena jako dítě k nějakým aktivitám?

Na to nebyl dřív čas, musela jsem se starat o rodinu.

Máte mezi bílými kamarády?

Spoustu, hlavně ve své generaci.

Máte tady na vesnici nějakou partu?

Leda partu důchodců.

Za co nejvíce utrácíte peníze?

Za potraviny. A někdy si koupím cigára.

Chodíte v létě na koupaliště?

Tak já už ne (smích) ale ti mladší určitě choděj.

Jezdíte někam na dovolenou?

Už j sem na dovolenou stará.

Co si myslíte o rasismu?

Že byl je a bude? Nemám ráda rasisty.

Myslíte, že se rasismus projevuje i tady v Hrabačově?

Tady ne

Jak myslíte, že se rasismus projevuje?

Že ostatní nadávaj druhéjm, a šikanujou je.

Václav, 58 let

Datum: 21.11.2015

Délka rozhovoru: 47 minut.

Jak dlouho bydlíte tady v Hrabačově?

60 let, už od narození.

Chtěl byste bydlet někde jinde? V nějakém jiném městě?

Asi ne, mě to tady vyhovuje. Je nás tu málo, tak tu máme i dobrou pověst. Brácha bydlí s rodinou v Jičíně, doteď to tam měli dobrý, ale stalo se, že město nastěhovalo do jednoho baráku hodně Romů, kdyby dali do každého města pár, ale oni se pak v tom podporují, jsou nepořádný, nemakavý. Oni by se v tom jednom vchodu pak přizpůsobili dalším sedmi rodinám.

Město to udělalo, aby dostali dotaci, protože čím víc je tady lidí, tak dostávají větší dotaci. Jim je jedno koho si sem nastěhují, jestli jsou problematický nebo nejsou, ale hlavně že dostanou víc do pokladny. A teď házej i bráchu s těmahle do jednoho pytle. Ale tak snad to nebude na dlouho.

Jak vycházíte se sousedy?

My dobře. Jsou Romáci co problémy mají, ale my ne. Nám dali v bance i půjčku

Jak vycházíte se spoluobčany tady v Hrabačově?

Myslím si, že pohodově. Když někdo něco dělá, a chce pomoci, tak neváhá a obrátí se klidně i na mě. Řekl bych, že máme dobré přátelské vztahy.

Chodíte do práce?

Chodím.

Měl jste problémy s hledáním práce?

Mě brali normálně, úplně všude. Já jsem nikdy neměl problém. To spíš bílej měl problém. Já jsem teďka nedávno nastoupil do práce a včera už chtěli, abych nastoupil do Tesca. Ta paní ještě říkala, že takhle sympatickýho chlapa jsme tady ještě neměli. Ono záleží na tom, mě

tady znaj, vědí, že do práce chodim, já si udělám svoji práci a hotovo, jakoukoli. Já dělám zedničinu, maluju, nejsem drahej. Vždycky když jsem hledal práci, tak se mi ozvaly dvě tři firmy. Já jsem nikdy na tohle smůlu jako neměl. Lidi vědí, že jsem celý léta dělal a oni si to mezi sebou řeknou, to je právě to. Když se někomu chce dělat, tak tu práci sežene. Záleží na člověku. A záleží za kolik bude dělat. Já jsem třeba před 3 rokama dělal, vy byste to asi taky nedělala, za 3tisíce hrubýho a chodil jsem na noční, ale nechtěl jsem bejt na úřadu práce no tak jsem chodil dělat za tak málo. To jinej by nešel a řekl by, že by za to ani nevstával. Moje žena to musela doma teda táhnout, ale byla přesto ráda, že mám nějakou práci. Ono se to pak rozkřikne a ty lidi na vás pak taky jinak koukaj. Ale jo, maj problémy, Romáci mají problémy s prací. Úřady tvrděj, že to není pravda, ale je to pravda. To ukazovali v televizi, že přišla holka, byla po vyučení a chtěla práci, přišla na úřad práce a tam ji řekli, že pro ni žádnou práci nemají a nebo ji nějakou doporučili, přišla tam a tam ji řekli no to ne..vždyť manželce do práce, kdysi, přišla Romka, pořád říkali, že maj hodně práce a tak a najedou ty ženský začaly, že tam žádnou cikánku nechtěj a tím to bylo odbitý, dostala razítko a podpis a mohla jít opět na úřad.

Jak vás v práci berou? Jaký tam je kolektiv?

V práci to je dobrý. Nikdo se nepovyšuje a ani mě nikdo neponižuje.

Dostal jste se někdy do konfliktu tady s místníma?

Tak to vůbec ne.

Změnil byste něco na Hrabačově?

Asi ne, možná bych tu zařídil nějaký společný plácek pro všechny.

Máte koníčky? Někjaké aktivity?

Na starý kolena už ne. Leda nějaké to opravování nebo malování bytů. To mě fakt baví.

Co děláte, když přijde z práce domů?

Většinou se jdeme s manželkou projít ven, kdy je pěkně teda, když není tak si povídáme.

Kde žijí vaši příbuzní?

Někteří tady, jiní v Jičíně

Stýkáte se s nimi?

Párkrát tam za nima jedeme.

Setkal jste se někdy s šikanou nebo s nějakým znevýhodněním, ať už v mládí či teď v dospělosti?

Myslím si, že ne

Jsou Romové zastánci toho, aby dosáhli určitého vzdělání?

No, moje máma nechodila do školy, ona musela makat u sedláků, aby se užívali. Ale já už jsem do školy chodil. Ale táta ten uměl číst a psát. Ono to tam bylo horší. Ženský nechodily do školy jako chlapi, dříve, ženy spíš makaly na poli, ženská dřív byla prakticky jako služka, to teďka máte velký slovo, ale dříve tomu tak nebylo a slovo neměla a musela makat. Byla domácí. Chlapi je chtěli doma, ale to by chtěli nejraději i dneska, jenže si neuvědomují, že je tím krkem co hlavou kroutí. Ale teď ty mladší se to snaží změnit. Naše děti chodily do školy, dcera študovala i vysokou.

Bránili vám v chození do školy?

Jak se to veme. Ale spíš ne, to spíš holkám, jelikož ty musely pomáhat doma s pracemi

Jaký obchod nejvíce navštěvujete?

Asi Tesco, jelikož tam pracuju.

Jak trávíte svůj volný čas?

No já už toho moc nedělám, jsem doma, nebo když někdo chce tak jdu vymalovat. Ale teď ve sklepě dělám lavičku pro starý babičky, aby tam mohly zase sedět pod tou břízou, až jim bude teplo.

Když se Vás ještě zeptám, máte svůj vlastní názor na věci, co se kolem dějí, a nebo to někdy odposloucháte třeba z televize, rádia a podle toho se pak řídíte?

Jo! Tak to hrozně! Já nemůžu koukat na televizi. Ale za všechno může stát, politici

Myslíte si, že jsou Romové diskriminováni?

Jestli nějací jsou, tak si za to můžou sami.

Je něco, co Vám na nás bílých vadí?

No přijde mi, že si každé jde svou cestou a chce získat co nejvíc, moc se nestaráte o rodinu a jde vám hlavně o to vzdělání.

Je něco, co se Vám na nás líbí?

Asi právě to vzdělání.

Jaké označení pro nás Romové používají?

Gádžo, ale není to bráno jako urážka.

Účastníte se společenských akcí, které město pořádá?

Zajdeme do Jilemnice třeba na Podvečery, nebo na pálení čarodějnic. Nebo chodíme i na jarmarky.

Chodíte do kina či divadla?

Už jsme dlouho nebyli. V divadle jsme byli s ženou tak před rokem. Do kina vůbec nechodíme.

Chodíte do hospody?

Málo kdy, ale někdy zajdeme.

Kde se nejčastěji dostáváte do kontaktu s Čechy?

Já určitě v práci, samozřejmě že i tady v baráku, když s nima bydlíme, ale v práci jsem jimi obklopený skoro celý den.

Jak se vám žije v jednom domě s Čechy?

Perfektně, jsme takový kámoši, co si pomůžou.

Stydíte se někdy za ostatní Romy?

Jo, to jo, když jsou takový ty magoři, to je hrozný, oni se ukazují, machrujou, dělají kraviny, předvádějí se. Místo toho aby ukázali, že jsou lepší to ne, raději ukážou to horší. Já je pozdravím to jo, pobavím se s nima, když to nejsou nějaký opice jo, ale nesměj se předvádět, to ani s bílým se nebavím, když se takhle chová.

Odmítli vás někdy, když jste se šli zeptat na práci?

Neodmítli, jednou jsem měl i tři práce najednou, jde o to, jakou pověst máte a co o vás lidé vědí.

Máte mezi bílými kamarády?

Tak hlavně tady, co bydlej, a pak z bývalé práce mám taky kamarády.

Za co nejvíce utrácíte peníze?

Žena utrácí peníze za blbosti pro vnoučata

Chodíte v létě na koupaliště?

My už jsme na koupaliště starý.

Jezdíte někam na dovolenou?

Nene, jen si někdy koupíme někde prodlouženěj víkend kam třeba vemem vnoučata, někam do přírody.

Co si myslíte o rasismu?

Vždycky byl, i když ne třeba tak viditelnej. Nám se teda obloukem vyhýbá. Myslím si, že to se děje spíše v těch velkých městech.

Myslíte, že se rasismus projevuje i tady v Hrabačově?

Tady ne.

Jak myslíte, že se projevuje?

Že se jedni povyšujou nad druhý, šikanujou je.

Petr, 26 let

Datum: 23.11.2015

Délka rozhovoru: 29 minut

Jak dlouho bydlíte tady v Hrabačově?

Celý život, 26 let

Chtěl byste bydlet někde jinde? V nějakém jiném městě?

Jo, je to tady hrozná díra. Už jsem bydlel nějakou dobu v Plzni. Šel jsem tam bydlet za kámošem, ale nakonec jsem se vrátil sem za našima. Ale určitě bych chtěl někam do města.

Jak vycházíte se sousedy?

Úplně v pohodě.

Jak vycházíte se spoluobčany tady v Hrabačově?

Normálně. A ti co mají nějaký problém, že jsme cikáni, mně jsou jedno.

Chodíte do práce?

Momentálně ne. Už jsem 2 měsíce na pracáku.

A práci si hledáte?

Hledám, ale moc se mi nedaří.

Měl jste problémy s hledáním práce?

Jo, vždycky to bylo na dýl než jsem něco sehnal.

Jak vás v minulé práci brali? Jaký tam byl kolektiv?

V minulé práci to byl v pohodě. Dělal jsem zedníka. S chlapama byla sranda.

Dostal jste se někdy do konfliktu tady s místními?

Párkrát ano, ale to už je dlouho. Popral jsem se s kámošem a jeho rodiče mě pak chtěli dát k soudu za ublížení na zdraví. Byla to jenom taková klučičí rvačka, ale já jsem byl prý ten co to vyvolal. Kdybych nebyl cikán, tak by to nikdo neřešil.

Změnil byste něco na Hrabačově?

Ne.

Máte koníčky? Někaké aktivity?

Chodíme s partou hrát pokr, posedět a popít. To je pohodička.

Co děláte, když přijde z práce domů?

Do práce nechodím, takže jdu za kámošema, zapaříme nějaké hry. Nebo jdeme na pivko.

Kde žijí vaši příbuzní?

Tady v Hrabačově, v Jičíně, u Hradce.

Stýkáte se s nimi?

Sem tam, ale já tam s našima moc nejezdím.

Setkal jste se někdy s šikanou nebo s nějakým znevýhodněním, ať už v mládí či teď v dospělosti?

S šikanou ani ne a znevýhodnění asi při hledání práce. Všude si raději vezmou bílého.

Jsou Romové zastánci toho, aby dosáhli určitého vzdělání?

Já určitě ne, mě je to jedno.

Bránili vám v chození do školy?

Bránit by mi ani nemuseli, ale asi ne.

Chtěl jste ve studování pokračovat?

Ne.

Jaký obchod nejvíce navštěvujete?

Já moc nenakupuju. Maximálně nějaké jídlo a to chodím do večerky.

Jak trávíte svůj volný čas?

S kámošema. Jdeme na pivko, zapaříme hry na compu a teď opravuju kůlnu. Chci si tam udělat takovou svojí dílnu.

Sportujete?

Vůbec.

Když se Vás ještě zeptám, máte svůj vlastní názor na věci, co se kolem dějí, a nebo to někdy odposloucháte třeba z televize, rádia a podle toho se pak řídíte?

Mám určitě svůj vlastní názor.

Myslíte si, že jsou Romové diskriminováni?

Určitě ano, ale doufám, že asi to tady bude samej uprchlík, že se přestanou tolik řešit cikáni.

Je něco, co Vám na nás bílých vadí?

Asi arogance a povyšování se.

Je něco, co se Vám na nás líbí?

Asi ne.

Účastníte se společenských akcí, které město pořádá?

Ne.

Chodíte do kina či divadla?

Do kina občas. V divadle jsem byl naposledy se základkou.

Chodíte na diskotéky?

Moc ne. To raději posedím v klidu u pivka.

Chodíte do hospody?

Ano.

Jak se vám žije v jednom domě s Čechy?

S těmahle v pohodě.

Kde nejčastěji přicházíte do kontaktu s Čechy?

Bud'to tady doma , a nebo třeba v hospodě..já jsem s nima v kontaktu neustále, když zrovna nespím (smích).. nevyhejbám se jim a chodim ven. Vy jste všude.

Stydíte se někdy za ostatní Romy?

Ne, měl bych?

No to já nevím..

Já se o ostatní nezajímám, jen o svou rodinu a za tu bych se nikdy nestyděl

Odmítli vás někdy, když jste se šli zeptat na práci?

Hodněkrát.

A co myslíte, že bylo důvodem, že vás odmítli?

To, že jsem Cikán. Jednou je třeba ani nezajímalo co umím a neumím. Viděli mě, že jsem snědej a bylo.

Pomáháte si vzájemně v rodině?

Jasný.

Jaké jsou vaše priority v životě?

Já ani nevím, asi žádný.

Jaké priority si myslíte, že mají Češi?

Co já vím, asi práci třeba.

Máte mezi bílými kamarády?

Jo jo, mám dost bílých kámošů. Moje bývalá přítelkyně byla taky bílá.

Máte tady na vesnici nějakou partu?

Tady ne, spíš ve Vrchlabí.

Za co nejvíce utrácíte peníze?

Asi za cigarety. Tedy určitě za cigarety.

Chodíte v létě na koupaliště?

Ne, válení u vody mě nebaví.

Jezdíte někam na dovolenou?

Ne.

Co si myslíte o rasismu?

Že je všude a každý je svým způsobem rasista.

Myslíte, že se rasismus projevuje i tady v Hrabačově?

Myslím, že se projevuje všude.

A jakým způsobem si myslíte, že se projevuje?

Výhrůzkama, nadávkama třeba.

Michal, 31 let

Datum: 26.11.2015

Délka rozhovoru: 32 minut

Jak dlouho jste už s vaší manželkou spolu?

Poznali jsme se asi když mi bylo tak 17, ale to jsme byli jen kamarádi, pak dýl jsme spolu 4 roky chodili a teď tomu budou 4 roky, co jsme se vzali.

Jaký byl Váš pohled a vnímání Čechů předtím, než jste poznal svou manželku?

Já v tom žádný rozdíl ani nevidím, co bylo předtím a jak to je teď. Už od školky sem měl bílý kamarády. Nikdy jsem v tom rozdíl nehledal a ani moji kamarádi ne. Jako ne vždycky to bylo veselí, taky sme si s klukama dali do huby, když sme byli mladý ale to tak mezi klukama bejvá. Ale abych měl něco proti vám to ne. Ono když spolu takhle vyrůstáte, tak to je asi v pohodě. To vidím i teď u našeho syna. Je snědší ale nikdo ho za Cikána nebere, má stejně kamarádů jako ostatní děti a nikdy nepřišel, teda zatím, to musím zaklepat domu s brekem, že mu bylo ubližováno nebo tak.

Takže tvrdíte, že české občany berete a vnímáte pořád stejně? Že k nim máte stále stejný vztah, jako tomu bylo před tím, než jste se se ženou poznali?

No, (zamyšlení) tak asi ne. Ono když pak poznáváš ty lidi, tak jsou vlastně jinačí než si doopravdy myslíš, než to co ti bylo říkáno doma. Opravdu záleží na lidech s kterejma se vídáte a na který narazíte. Asi sem měl na tohle štěstí. Ale ne vždycky tomu tak musí bejt. Známa mám pár „kamarádů“ co na vás nadávaj, ale to je tím, že prostě maj blbý zkušenosti. Myslim si, že z toho se všechno pak odvíjí. Jenže tihle kluci už byli takový grázlové už na základce. Věčně vyvolávali hádky a spory, pak byli přeřazeni na jinou školu.

Jak to tenkrát přijali vaši kamarádi, že chodíte s Češkou?

Abych pravdu řek, tak mi ji docela záviděli, ale Aneta není mojí první bílou holkou, vždycky jsem chodil s bílejma. Takže si na to kluci asi zvykli. Ale já mám psíš bílí kámoše než Romy. Už jich tu moc není, většina je někde odstěhovanějch. A je to asi tak lepší. A myslím si, že i ostatní to brali úplně normálně.,

Jak tu situaci přijala vaše rodina?

Doma to brali v pohodě. Já měl vždycky jen český holky, takže věděli, že je tohle asi někdy potká, že se ožením s Češkou. Ale naši proti tomu opravdu nic neměli, jakože by mi to rozmlouvali, abych si našel Romku, nebo tak. To ne. Aneta si je opravdu získala a mají ji rádi a berou ji za svoji. Oni ji znaj už hodně dlouho, když jsme byli jen kámoši, tak k nám domu chodila a kamarádila se i s mou mladší sestrou. Naši nejsou zastánci toho, že když je někdo Rom tak prostě bude žít jen s Romem.

Myslíte si, že vaše rodina vnímá Čechy teď jinak?

Myslím si, že je to muselo nějak poznamenat. Ale tak ono jde o to, s kým se stýkáte a jaký máte zkušenosti s ostatními. Jeden vás odmítne v práci a zanevřete nad všemi, pak vám ale někdo jiný nabídne pracovní místo a vidí, že ne všichni jsou stejní. Ono opravdu záleží na tom, na koho narazíte. A taky myslím, že tam hraje nějakou roli to, jak se projevujete v té obci kde žijete. Jako jestli máte bordel u baráku, jestli pořváváte na ulici a takhle.. Moje rodina, když poznala manželčinu rodinu, tak byli (zamyšlení) jak jen to říct, jako úplně unešeni, nadšeni jak se dokážou hnedka bavit. Že si vůbec na nic nehráli a prostě to přijali tak jak to je. Že se nepřetvařovali. Ale tak určitě ne všichni Češi jsou právě takový.

Jak Vás přijela manželčina rodina? Nebyl ze začátku problém, že jste Rom?

Klidně říkej Cikán, mně to vůbec nevádí, to spíš ten Rom mi jde trochu proti srsti (smích). Manželka má strašně suprovou rodinu, teď už to je i moje rodina. Myslím si, že mě přijali úplně bez problému, je to možná taky tím, že jsme se navštěvovali už dřív a už něco málo o mně věděli. Samozřejmě, že když sem tam byl tak to bylo milion otázek na mě a moji rodinu. Aneta má ještě mladšího brácha, a musím říct, že v něm sem si pak našel nového kamaráda. Myslím si, že kdybych nebyl snědší, tak že by si ani nevěděli, že sem Cikán.

V čem jsou Češi a Romové jiní?

Jednoznačně v tom, že Romové mají na prvním místě rodinu. Mě přijde, že Češi se hrnou za kariérou, chtějí maximálně jedno dítě. To u Cikánů je normální tak pět, šest dětí.. (smích) ale neboj, já mám jen dvě mladší ségry. Tohle to dřív tak bylo, teď už ti mladší Romové, jako jsem já, možná už i generace mých rodičů, mají méně dětí než tomu bylo dřív. Romové jsou víc impulzivní, rádi se baví, což mi u některých Čechů moc nepřijde, to jsou někdy hrozný konzervy.

Měl jste někdy potíže s najitím práce?

Jojo, to sem měl, hnedka po škole. Během školy sem chodil na různé brigády, což bylo docela dobrý, tam se mi nikdy nestalo, že by mi práci nedali. Ale to byli takový zednický práce, práce v lese a takhle. Pak jsem chvíli dělal ve Vrchlabí za barem, protože sem byl kámoš se synem od šéfa. No ale pak po škole sem nevěděl co dělat. Kamarád věděl, že jsem strašně šikovnej, tak mi řekl, že se o mně zmíní před jeho šéfem a zkusí mi tam domluvit flek, no ale jeho odpověď byla, že rozhodně nebude zaměstnávat žádnýho cikána. A to mě ani neviděl, neznal a nezajímalo ho, co umím a neumím. Prostě mu stačilo slyšet moje příjmení a soudil podle toho že jsem Rom. No ale teď mám stálou práci ve firmě s kompama a tak, tiskneme, formátujeme, no děláme toho hodně. Ale musím dojždět zas do Vrchlabí no, ale to mi problém nedělá.

Jaké jsou nejčastější aktivity Romů?

No, starší generace ráda hraje karty, poslouchá muziku, rádi hrají na kytaru nebo na klávesy a rádi choděj na houby, teda takhle to je aspoň u nás v rodině, jak to je jinde, to fakt nevím. Naši jezďej ještě na romský zábavy Romové jsou hodně společenští. Já třeba doma pařím furt na počítači, nebo makám na baráku, co předěláváme s manželkou, rád chodím běhat a někdy zajdu do fitka, a už i tam sem potkala tak tři mladý kluky Cikány.

Chtěli byste bydlet v nějakém jiném městě či vesnici?

Asi ani ne, nám se tady líbí. Hlavně tady nemáme s nikým nejmenší problém. Za ty roky co tu bydlíme, si nikdo na nic nestěžoval, nic. Je pravda, že se teda budeme za chvíli stěhovat do Jilemnice, kde jsme koupili starej barák a předěláváme ho, tady máme místností tak akorát, ale plánujeme pak ještě jedno dítě a už by to tady pro nás bylo malé, takže bydliště změníme, ale budeme bydlet vedle Anetiných rodičů, tak se už moc těšíme. Jinak táta s mámou bydlej v Jičíně a teďka tam mají takový problémy, takže do většího města bych asi ani nešel.

Jakto?

Město přijalo asi 50 Cikánů a nastěhovali je někam na sídliště, ale Cikáni hadr. Fakt hrůza, teda co takhle máma vždycky říká jo. Město z nich má dotace, takže jim to je asi jedno, ale prej do tejdne strašnej bordel před panelákem, neustále venku řvou, děti si hrajou na silnici, něco někde už zmizelo. Tak naši mají strach, nebo ne strach ale bojí se, že si je všichni teď začnou s nima spojovat, což nedej bože. Oni tam mají jinak fakt přátelský vztahy. No to sem se zas rozčilil (smích). Takže vlastně oni než aby byli rádi za to, že je město přijme, dá jim místo na bydlení a ukázali, jak moc jsou vděční a že Cikáni nejsou hrozný, tak udělaj pravej

opak. Z paneláku udělej kůlničku na dříví a se sousedama začnou spory. No to opravdu potěší každého. Achjo. Jak já se za tyhle nepřizpůsobivý Cikány stydím. To je neuvěřitelný.

Líbí se Vám něco na Češích?

No já nevím jak to říct.. když budu mluvit o manželčině rodině a lidech, co tady bydlej ve vesnici, tak se mi líbí, že mě, a nás všechny Cikány, co tady bydlíme, neodsoudili hned na první pohled, jak tomu většinou tak bejvá. Jsem rád, že nám dali možnost se poznat. A že nás neházej s ostatníma do jednoho pytle a neděláme si naschvály. Řek bych že tyhle všechny lidi maj srdíčko na správném místě. Tak jako jsou ti špatní Cikáni tak jsou i špatní Češi, myslím si, že v tomhle je to tak nějak vyrovnaný. Vždycky se najdou jedinci, co daj šanci a ti co nedaj.

A je něco, co se vám na nás nelíbí?

No, to je právě to, že hodně lidí, teď nemyslím tyhle co sou odtud, ale že daj na první pohled, a na řeči co se o nás vedou. Že pobíráme dávky a kvůli tomu, že máme hodně dětí. Je jasný, že takovýhle Cikáni existujou, ale ne tady, nebo ne tady v Hrabačově. Nebo když se říká, že cikáni dělaj bordel. To taky majitel bytu zpočátku na mě, že jestli tady budu dělat bordel, že mě vyhodí. Ale to mě ještě neznal. Pak se mi jednou za to přišel i omluvit, že to tak nemyslel, ale že se bál, že to se o nás říká, tak že to tak bude i tady.